

POSTANOWIENIE

30 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 30 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w B.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 23 lutego 2023 r., I ACa 307/22,

- 1. nie zezwala powodowi na złożenie pisma procesowego z 21 listopada 2023 r.;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 3. zasądza od powoda M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia M. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiezionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 23 lutego 2023 r. powódka M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącej w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

1) W jaki sposób należy określić dzień, od którego należy liczyć bieg terminu na odstąpienie od umowy w związku ze zmianą okoliczności powodującą, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym w przypadku, o którym mowa w art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (dalej: „PZP”) oraz art. 456 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych, gdy zdarzeniem stanowiącym zmianę okoliczności jest pandemia COVID-19 lub jej skutki dla ochrony zdrowia i życia ludzkiego?

2) Czy interes publiczny, o którym mowa w art. 145 ust. 1 PZP oraz art. 456 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych może być ograniczony wyłącznie do wartości takich jak ochrona zdrowia i życia ludzkiego w sytuacji, gdy doznaje on kolizji z innymi wartościami, które również mogą być traktowane jako interes publiczny, jak ochrona zatrudnienia lub ochrona przedsiębiorców?

Skarżący podniósł także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż zaskarżony wyrok zawiera oczywiste, widoczne *prima facie* uchybienie polegające na niewłaściwym zastosowaniu art. 145 ust. 1 PZP w sytuacji, gdy nie został ustalony konkretny dzień, w którym rozpoczął bieg termin na odstąpienie od umowy. Nie było zatem możliwe uznanie, że doszło do skutecznego odstąpienia od umowy w sytuacji, gdy nie określono dnia upływu biegu terminu na odstąpienie od umowy. Z kolei z jednoznacznej, niebudzącej wątpliwości treści art. 145 ust. 1 PZP wynika, że odstąpienie od umowy w oparciu o ten przepis jest możliwe tylko

i wyłącznie w terminie 30 dni od dnia powzięcia wiadomości o zmianie okoliczności powodującej, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym. Skoro nie został więc ustalony konkretny dzień, do którego możliwe było odstąpienie od umowy, to nie sposób stwierdzić, że doszło do skutecznego odstąpienia od umowy.

Skarb Państwa – zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Biorąc pod uwagę ujęcie przedmiotowego wniosku skarżącego podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, i z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19). W konsekwencji konstrukcja wniosku powódki o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi

zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22) oraz nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20).

Nie budzi przy tym wątpliwości, że nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (zob. *mutatis mutandis* postanowienie SN z 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono także stanowisko, że występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane pytaniom prawnym kierowanym do Sądu Najwyższego na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., a zatem wiązać się z poważnymi wątpliwościami, których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06; z 15 listopada 2023 r., I CSK 1951/23).

Zagadnienia podniesione przez skarżącego nie mają powyższych cech; mają kształt pytań odnoszących się wyłącznie do okoliczności sprawy. Kwestie biegu terminu na odstąpienie od umowy oraz sposobu rozumienia interesu publicznego,

o którym mowa w art. 145 ust. 1 PZP oraz art. 456 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych, w przypadku zaistnienia wskazanej w pytaniu kolizji wartości, podlegają bowiem ocenie w okolicznościach konkretnej sprawy.

Taki sposób postawienia zagadnienia i jego uzasadnienia – jako przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. - rozmija się z istotą i celami skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Uzasadnienie przedstawionych zagadnień nie zawiera przy tym prawidłowej argumentacji jurydycznej o charakterze abstrakcyjnym, która w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości wskazywałaby, że możliwe jest przyjęcie rozbieżnych stanowisk co do przedstawionego problemu (zob. postanowienie SN z 11 czerwca 2019 r., V CSK 607/18). Przeciwnie, argumentacja skarżącej oraz zaprezentowane rozwiązania powiązane zostały jedynie ze zdarzeniami stanowiącymi element stanu faktycznego sprawy powoduje, że przedstawione zagadnienie ma charakter pozorny. W istocie skarżąca nie dąży bowiem do rozstrzygnięcia uniwersalnego problemu prawnego, ale weryfikacji trafności rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji.

Ponadto przedstawione argumenty nie zostały oparte o wypowiedzi doktryny oraz nie wskazują, że istniejące orzecznictwo – zwłaszcza Sądu Najwyższego – w tym powołane w skardze kasacyjnej nie jest wystarczające dla wyjaśnienia przedmiotowej kwestii. Powódka nie wykazała zatem, że zagadnienie to wiąże się z poważnymi wątpliwościami, których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa.

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście

uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

W orzecznictwie Sadu Najwyższego nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Powódka nie przedstawiła przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Skarżąca odwołuje się do naruszenia prawa materialnego, gdy w istocie jej celem jest niedopuszczalna na etapie postępowania kasacyjnego polemika z ustaleniami faktycznymi będącymi kanwą dla wydania przez sąd drugiej instancji zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 26 września 2023 r., I CSK 4541/22).

Powódka pomija, że Sąd Apelacyjny przyjął, że Sąd pierwszej instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podzielił w całości i przyjął za własne. Brak jest zatem podstaw do przedstawiania ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie – co czyni skarżąca, jedynie w oparciu o stwierdzenia zamieszczone w uzasadnieniu sądu drugiej instancji (art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c.).

Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy wynika, że pozwany (zamawiający) podjął działania mające na celu ustalenie wpływu sytuacji pandemicznej na wykonywanie w poszczególnych Urzędach Skarbowych umowy o obsługę kasową w dniu 28 kwietnia 2020 r., a wiedzę o okolicznościach rzutujących na wykonanie umowy powziął najwcześniej w dniu 30 kwietnia 2020 r. Ustalenia te nie były podważana przez powódkę. Te ustalenia uprawniały Sąd drugiej instancji do stwierdzenia, że wiedzę w przedmiotowej kwestii pozwany uzyskał na przełomie kwietnia i maja 2020 r. - co czyniło zbędnym czynienie dalszych ustaleń, skoro bezspornie oświadczenie o odstąpieniu zostało złożone 25 maja 2020 r., a tym samym w terminie 30 dni od najwcześniejszej możliwej chwili uzyskania niezbędnej wiedzy. Tym samym nie można przyjąć, że Sąd Apelacyjny błędnie zastosował art. 145 ust. 1 PZP bez poczynienia niezbędnych ustaleń w sprawie.

Zauważyć przy tym należy, że zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z unormowaniem tym koresponduje art. 398³ § 3 k.p.c., stosownie do którego podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. W konsekwencji, uzasadnienie wniosku

o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno zawierać taką argumentację, która wspierałaby tezę o rażącym naruszeniu prawa - co umożliwiłoby uznanie skargi za oczywiście uzasadnioną, ale w ustalonym przez sąd drugiej instancji stanie faktycznym.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]